

Vastaus valtuustoaloitteeseen: Valtuustoaloite Helsingin seudun liikenteestä eroamisen selvittämisestä – Martin Andersson ym. / Svar på motion: Fullmäktigemotion om utredning av utträde från Helsingforsregionens trafik – Martin Andersson m.fl.

Kunnanhallitus / Kommunstyrelsen 04.05.2026 § 114

955/00.04.01/2024

Valmistelija / Beredare: liikennesuunnittelija / trafikplanerare Emeliina Kortesiemi, emeliina.kortesiemi(at)sipoo.fi

Martin Andersson ja 12 muuta valtuutettua jättivät 2.9.2024 valtuustoaloitteen, jossa esitetään Helsingin seudun liikenteestä eroamisen selvittämistä. Aloitteessa esitetään, että kunta selvittää hyödyt ja haitat Helsingin seudun liikenteestä eroamisesta sekä arvioi kustannukset, jos kunta itse kilpailuttaisi joukkoliikenteen järjestämisen.

Yhdyskunnan ja ympäristön toimiala on selvittänyt HSL:stä eroamisen hyödyt ja haitat sekä arvioinut karkealla tasolla vaihtoehtoisista järjestämistavoista aiheutuvia kustannusvaikutuksia kunnalle. Selvitys on koottu raporttiin, joka on liitteenä 2.

Selvityksen yhteenveto ja johtopäätökset

Sipoon HSL-jäsenyyttä koskevassa selvityksessä on laadittu kattava kuvaus joukkoliikenteen nykytilasta sekä tarkasteltu HSL-jäsenyyteen liittyviä mahdollisia vaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia. Joukkoliikenteen järjestämistapa on laaja strateginen kysymys, jolla on useita kuntaa ja kuntalaisia koskevia vaikutuksia. Selvitys muodostaa tietopohjan päätöksenteolle, mutta ei yksinään riitä linjaamaan joukkoliikenteen tulevaa järjestämistapaa. Mikäli nykyiseen joukkoliikenteen järjestämistapaan halutaan muutoksia, edellyttää se jatkossa laajaa lisäselvitystyötä.

Tarkastelu osoittaa, että HSL-jäsenyyden aikana joukkoliikenteen käyttö on kasvanut ja matkustajamäärät ovat moninkertaistuneet. Kehitys viittaa siihen, että palvelutason parantuminen ja kysynnän vahvistuminen ovat tukeneet joukkoliikenteen käyttöä. Samanaikaisesti myös joukkoliikenteen järjestämisen kustannukset ovat kasvaneet. Sipoon kuntaosuus on noussut vuodesta 2012 lähtien, mihin ovat vaikuttaneet esimerkiksi matkustajamäärien kasvu, palvelutason parantuminen sekä yleinen kustannustason nousu. Kustannusten kasvu ei kuitenkaan ole yksinomaan seurausta HSL-jäsenyydestä, vaan ennen kaikkea panostuksista joukkoliikenteeseen. Vastaavan suuruinen rahallinen panostus olisi todennäköinen myös vaihtoehtoisissa järjestämistavoissa, mikäli kunnan alueella haluttaisiin turvata nykyistä vastaava palvelutaso.

HSL-jäsenyyden merkitys korostuu erityisesti seudullisessa liikkumisessa. Koko HSL-alueen kattava yhtenäinen lippujärjestelmä tukee matkaketjujen toimivuutta ja helpottaa erityisesti HSL-alueelle suuntautuvia vaihdollisia matkoja, koska vaihdosta ei aiheudu matkustajalle lisäkustannusta. Tarkastelun perusteella Sipoosta pääkaupunkiseudulle suuntautuvien joukkoliikennematkojen lippujen hinnat ovat edullisemmat kuin HSL:n ulkopuolisista verrokkikunnista tehtävillä vastaavilla matkoilla. Tämä on Sipoon kannalta merkittävää, koska suuri osa kuntalaisista pendelöi pääkaupunkiseudulle tai muutoin asioi HSL-alueella. Lisäksi HSL:n reittiopas, reaaliaikainen matkustajainformaatio ja muu tiedotus muodostavat keskeisen osan nykyistä palvelukokonaisuutta. Nykyisestä järjestelmästä eroaminen voisi heikentää liikkumisen sujuvuutta ja lisätä joukkoliikenteen käyttäjille aiheutuvia kustannuksia.

Mahdollisella HSL:stä eroamisella olisi useita laaja-alaisia vaikutuksia. Muutokset kohdistuisivat paitsi joukkoliikenteen hallinnolliseen järjestämiseen myös esimerkiksi lippujärjestelmään, matkaketjujen toimivuuteen, matkustajainformaatioon, koulukuljetusten järjestämiseen sekä kunnan asemaan osana Helsingin seudun liikennejärjestelmää. Lisäksi muutoksella voisi olla vaikutuksia kunnan houkuttelevuuteen asuin- ja työpaikkakuntana, jos kunta ei enää kytkeytyisi yhtä kiinteästi pääkaupunkiseutuun sekä sen työ- ja asuntomarkkinoihin.

Mahdollinen HSL:stä eroaminen voisi heikentää Sipoon asemaa osana seudullista liikennejärjestelmäsuunnittelua ja MAL-yhteistyötä sekä vaikeuttaa henkilöjunaliikenteen edistämistä Kerava–Nikkilä-radalla. Muutos vaikuttaisi siten paitsi nykyisiin liikkumispalveluihin myös kunnan pitkän aikavälin saavutettavuuteen ja kehittämisedellytyksiin.

Joukkoliikenteen järjestämistavan muutosta ei voida arvioida ainoastaan yksittäisenä kustannuskysymyksenä, vaan kyse on laajasta kokonaisuudesta, jossa vaikutukset ulottuvat kuntatalouden lisäksi esimerkiksi kuntalaisten arkeen, liikkumismahdollisuuksiin, saavutettavuuteen, ilmastotavoitteisiin ja kunnan kehitysedellytyksiin. Mikäli nykyiseen järjestämistapaan halutaan muutoksia, kunnan tulisi ensin määritellä tavoiteltu palvelutaso sekä laatia tarkempi järjestämistapaselvitys.

Jotta Sipoon mahdollinen uusi joukkoliikennejärjestelmä voitaisiin suunnitella, tarvitaan resursseja ohjaukseen ja rahoitusta suunnittelun tilaamiseen. Suunnitteluun ja uuden järjestämistavan kustannusten arviointiin tarvitaan konsulttityönä tehtävä selvitys. Kustannussäästöjä tavoiteltaessa tulee vertailla saman palvelutason tuottavia joukkoliikennejärjestelmiä. Jos palvelutasosta ollaan valmiita tinkimään, myös uusi, karsittu liikennejärjestelmä tulee suunnitella, jotta kustannuslaskenta voidaan tehdä. Karsitun järjestelmän suunnittelussa olisi myös perusteltua kuulla kuntalaisia.

Vaikutuksia kuntatalouteen on mahdotonta arvioida tarkalla tasolla ennen tarkemman järjestämistapaselvityksen laatimista. Vaikka esimerkiksi Traficom:n bruttomalli voisi mahdollisesti olla nykyistä järjestelmää edullisempi, siihen liittyy riski palvelutason heikkenemisestä, mikä puolestaan voisi aiheuttaa merkittäviä negatiivisia taloudellisia vaikutuksia toisaalla, kuten kunnan järjestämien koulukyytien lisääntyvänä määränä sekä kunnan veto- ja pitovoiman heikkenemisen seurauksina. Uuteen järjestämistapaan liittyvistä selvityksistä ja joukkoliikenteen järjestämiseen tarvittavista lisäresursseista aiheutuisi kunnalle lisäkustannuksia, jotka söisivät mahdollisia säästöjä. Vaihtoehtoinen järjestämistapa voi siten käytännössä osoittautua kunnalle nykyistä kalliimmaksi.

Kokonaisuutena tarkastellen nykyinen HSL-jäsenyys tukee sipoolaisten liikkumistarpeita, alueellista saavutettavuutta ja kunnan kytkeytymistä pääkaupunkiseutuun. Selvityksen perusteella mahdollisiin muutoksiin liittyy useita kuntaa ja kuntalaisia koskevia vaikutuksia, merkittäviä epävarmuustekijöitä sekä laajoja lisäselvitystarpeita. Mikäli tavoitteena on ensisijaisesti joukkoliikenteen järjestämisestä aiheutuvien kustannusten hillitseminen, olisi perusteltua tarkastella ensin mahdollisuuksia vaikuttaa nykyiseen joukkoliikennetarjontaan ja sitä kautta operointikustannuksiin nykyisen järjestelmän puitteissa.

Esittelijä / Föredragande Kunnanjohtaja / Kommundirektör Grannas Mikael

Ehdotus / Förslag

Kunnanhallitus merkitsee vastauksen tiedoksi. Lisäksi kunnanhallitus antaa asian valtuustolle tiedoksi ja esittää, että aloite on täten loppuun käsitelty.

Pykälä tarkastetaan välittömästi.

====

Kommunstyrelsen antecknar svaret för kännedom. Dessutom delger kommunstyrelsen ärendet fullmäktige och föreslår att motionen därmed är slutbehandlad.

Paragrafen justeras omedelbart.

Käsittely / Behandling

Päätös / Beslut

Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti esittelijän ehdotuksen.

Pykälä tarkastettiin välittömästi.

====

Kommunstyrelsen godkände enhälligt föredragandens förslag.

Paragrafen justerades omedelbart.

Liitteet / Bilagor

Liite Bilaga 1 - Aloite Helsingin seudun liikenteestä eroamisen selvittämisestä

Liite Bilaga 2 - Selvitys Helsingin seudun liikenteen (HSL) jäsenyydestä